

Modlitba je "dechem" duchovního života. Kde vězí důvod, že je naše modlitba tak podvyžlená, unavující, zatížená jen a jen povinnostmi, ve stínu hříchu? Zkušenost zpovědní praxe dosvědčuje, že nejčastější hřích - pořádně vypíchnutý ve "zpovědním zrcadle" - se točí kolem modlitby. To je ale hrozná věc, co se p modlitbě v tomto zrcadle píše! Jak je možné mít nedostatky v modlitbě, jsem-li věřící? Je to tak absurdní, jako - převedeno do vztahového života lásky - říci milenci či milence: "Přece nemusím zvlášť dávat najevo, že tě miluji. Kdybych tě neměl rád, tak bych si tě přece nebyl vzal!" Je ale naopak známo, že pravá láska neustává podávat o ní důkazy, jak slovem, tak skutkem.

Jak tedy dostat pořádný a pravdivý vhled do problému modlitby? Nejdříve bude dobré rozebrat současnou situaci křesťana v dnešním světě. Poukázat na kladné i záporné stránky jistých snah a na křesťanem nezaviněnou neschopnost či ochromenost se modlit. Pak pojednáme o tom, co modlitba je a jak jí třeba chápat. Konečně navrhneme řešení - aniž bychom si dělali patent na metodu, protože tam, kde jde o život z Boha, neexistují jednoznačná pravidla. I když jde o návozy podobné těm, které dává dobrá matka svému dítěti, je jasné, že až dítě vyroste, bude žít svým způsobem, věrné své jedinečnosti. Bůh nechce mít před sebou houf uniformovaných "slušných" křesťanů! Chce mít před sebou samé jedinečné zjevy "nových lidí" /řečeno díky sv. Pavla/, Božích synů a dcer, "áruhých Kristů".

Odjakživa byla snaha křesťanů vyřešit svůj vztah k Bohu.

1. Došlo k zvýraznění vnější aktivní formy, jak prožívat křesťanství. Člověk, smyslově založený tvor, zaměřený navenek, přijímající od malička vnější podněty, má úkol to vnější zpracovávat a využívat k zdárnému pozemskému bytí. Proto i v křesťanství existují vnější aktivní formy a instituce jako v každém jiném náboženství: obřad/kult/, modlitba, svátosti, kněžský úřad, směrnice, jak se chovat ve společenství věřících, zákoník trestů pro neposlušné členy atd. Protože je člověk od přirozenosti pohodlný, přejímá většinou nekriticky mínění a názory druhých, zvláště mínění autority. Neraď žije v provizoriu, ať jde o faktický život nebo o myšlenkový svět. Miluje to, co je jasné, přehledné, snadné. Proto se i snadno zabydlí v obojím, a to tím spíše, oč je vnější styl přitažlivější a líbivější. To byl konkrétně případ křesťanského obřadu, dovedeného až k vrcholu umělecké úrovně - mše svatá. V ní se uplatnily v průběhu století

všechny druhy umění : hudební, výtvarné, básnické. /Poznámka : Protože pokoncilní desintegrací tridentské mše nelze zaručit její dřívější vybroušenost, ukázněnost projevu, je určitou nevýhodou pokoncilní mše, že postrádá umělecké prvky předkonicilní mše, pokud mi ovšem zůstane cizím koncilní dokument o obnovené liturgii!/. U většiny katolíků je vnější forma aktivního prožívání křesťanství na úkor jejich vlastního tvůrčího projevu. Ono je přece jen snazší být divákem a konzumentem než něco sám tvořit a produkovat. To je první nebezpečí, ohrožující modlitbu.

2. Brzy po dosažení svobody církve po roce 313 po Kr. bylo nutno sjednotit Kristovu nauku a dát jí do pevného rámce. Předtím bylo tolik nauk, kolik bylo místních obcí. Proto musel sv. Pavel často a ostře zasahovat proti výstřelkům v nauce, odporujícím evangelium. Proto docházelo k sporům, jichž nebyl ušetřen ani Petr, ani Pavel. Nemožnost, aby se řadový křesťan mohl věnovat sám studiu křesťanské nauky, možnost mýlit se, upadnout do bludu /pro mravní slabost, pro hříchy, pro nedostatečnost intelektu/ vedly záhy k vytvoření jednotné nauky, prověřené teology. Došlo k vypracování "systému víry". Tím se ulehčilo rozumové poznání Kristovy pravdy. Je totiž snazší dostat něco před-pracováno, shrnuto do uhlédného přehledu. Zabránil se tím šíření bludů.

Jenže opět je tu nebezpečí: právě proto, že řadový křesťan se musí téměř zcela věnovatездеjší práci, obživě rodiny a má proto nárok i potřebu odpočinout si a užít života, spokojuje se jen s pasivním přijímáním hlásané nauky. Nedostane se k jejímu vlastnímu zpracování. Důsledek je nasnadě: Křesťan se nedostává do bezprostředního vztahu k Bohu. Zatím, co se mu toto v běžném životě daří /při volbě životního partnera, který mu "sedí", kterého miluje, při volbě povolání, které ho baví, zvláště jde-li o uměleckou tvorbu nebo vědeckou činnost, při volbě koníčka, v němž se realizuje/, nejde mu to v duchovním životě. Tak přichází o to, co je na křesťanství nejcennější: stát se sám sebou v Bohu, t.j. dosáhnout svatosti.

3. Třetí nebezpečí přináší s sebou technický svět 20. století. Člověk, který si večer otočí vypínačem a zaplaví ho moře světla, který otočí dalším vypínačem a ohřeje si v mikrovlnné troubě večeři, který stiskne senzor televize a má postaráno o zábavu i poučení na celý večer, který otevře chladničku a vyndá chlazenou dvanačtku, člověk, který má zajištěnou existenci, dálkově vytápěný byt, každé ráno čerstvé mléko a pečivo, lékařskou péči, rekreaci u moře či v horách, důchod... "potřebuje" tenhle člověk ještě vůbec k něčemu Boha ?

Člověk, jemuž se stalo každodenní samozřejmostí tisíce technických vymožeností, který navíc - aniž to snad tuší - uvažuje převážně technicky, ekonomicky, který je zaplavován stále novými informacemi z vědy, politiky, hospodářství, sportu, módy, člověk, kterému se lékařskou prevencí ozdravuje fyzický život a prodlužuje věk /u nás teď sice nikoliv, ale to se změní!/- může ještě najít cestu ke Kristu zázraků? může dospět k víře, která přenáší hory?

Člověk byl vždy, je a vždy i bude zaměřen na požitek, prožitek, blaho, dostatek, pokoj. A to je v pořádku. Tytam jsou doby, kdy bylo pro křesťana běžné chápat život jen jako sled utrpení a zkoušek, sebezáporů a "úmrtků", postů a bičování, dobrovolně vyhledávaných nepříjemností... Tím chceme říci: Než se dnešní posluchač křesťanské zvěsti dostane k tomu, aby začal samostatně uvažovat o Kristu, aby cele uvěřil a z víry žil, je jeho rozum a cit dávno předtím intenzivně a trvale vystaven silným vnějším vlivům, o nichž byla řeč. Ty nečiní víru nemožnou, ale působí ochromujícím, retardujícím způsobem /retardovat = zpožďovat/. Je to podobné, jako kdyby chtěl člověk uprostřed velkoušťa v noci pozorovat hvězdy. Jsou na nebi, ale nevidí je - pro záplavu pouličních světel. Musí opustit město, jít do přírody, do naprosté tmy - teprve tam uvidí hvězdy v celé jejich nádheře.

Také dnešního člověka obklopuje proud dojmů, které musí překonat, jiniž se musí prokousat, než se dostane k Bohu. To, o čem je řeč, do nás totiž vniklo nepozorovaně. Zpozorujeme to, když se nám ne-daří modlitba, když slábne víra, když roste pochybnost, když dáváme přednost časným věcem a hodnotám před božími /v míře, která není uměrná k Boží skutečnosti/, když mízí cíl: budoucnost s Bohem, přítomnost s Kristem, když přestáváme žít z pozice Ježíše Krista.

Přitom zdůrazňujeme: nejde o snadno rozpoznatelné ne-křesťanské překážky /ziskuchtivost, touha po rozkoši, moci/, čili o hříchy. Že člověk, který propadl "žádostivosti těla, žádostivosti očí a pyšce života" /dikce apoštola/ nedojde k živému Bohu a k pravé víře, je nad slunce jasnější. Máme na mysli vlivy, které nemají co dělat s vírou, ale které a k t víry ztěžují, ba znemožňují.

Nejkonkrétnějším negativním vlivem je v tom smyslu zajištěnost. Je rozumné, že je tolik věcí v našem životě zajištěno, jenže záporná stránka této zajištěnosti není nikterak zanedbatelná: člověk odvykl riziku. Ztratil odvahu. Je z něho papučáč, bázlívec, ne-li vyložený zbabělec. Jenže pravá víra - jako i pravá láska - je vždy rizikem. Vyžaduje odvahu cele se svěřit Boží moci.

I bez vlastní viny může být lidské srdce okupováno a ochromeno pro tolik nepostradatelný vzdech lásky k Bohu. Bez toho nelze vstoupit do oblasti pravé víry, natož se správně modlit. Jak může člověk, který propadl způsobu myšlení a žití technického světa 20. století pochopit Kristovu zvěst o sloužící lásce? O takriskantním zasazení se o drohého jen a jen proto, že jsem uvěřil v absolutní lásku, zjevenou Bohem v jeho Synu, umírajícím za všechny, bez nejmenší vlastní viny?

Láska mezi mužem a ženou je nemyslitelná bez velice konkrétního projevu. Co by řekla dívka mládenci, který by se o ni vážně ucházel, ale nikdy ani v nejmenším jí to nenaznačil a nedokázal vhodnou vnější konkrétní formou? - Láska k Bohu je nemyslitelná bez modlitby. Křesťan stojí a padá s modlitbou. Jeho víra má jediný obsah: Bůh miluje jeho a všechny - ne anonymně, jako masu, nýbrž osobně, jako svého partnera, miláčka, milence. Jak že k tomu došlo?

Bůh si nejprve vyvolil Izrael. "Nikdo jiný nemá být mým TY než Izrael", říká Hospodin. "Ne proto, že jsi mocný, silný, krásný, ale protože jsem si tě j á s v o b o d n ě v y v o l i l !" Hrozný úděl, být takto vybrán Bohem! To platí o každém z nás !! - Izrael pošilhává bokem - což je Hospodinem odhaleno jako pohled prodejné ženy. Boží slovo je vysláno k Izraeli z Boží svobody. Boží slovo, t.j. moudrost Páně! Bůh přísahá, že se "jeho slovo nevrátí bez užitku zpět". Národu se daří odpovídat Bohu v ž a l - m e c h /Proto dodnes tvoří žalmy pátě křesťanské církevní modlitby/.

Pak dochází k vývojovému stupni: V Ježíši Kristu nevystupuje Bůh, který si volí národ, nýbrž každého j e d i n o e. "Ty mě následuj!", říká Kristus Petrovi a dalším. A volaný nechává všeho a jde za Pánem. Nenechává si žádnou rezervu, zadní vrátka, zajištěnost - pro případ, že by to snad nevyšlo. A když Pán nabízí učedníkům možnost, aby se vrátili k svým, odpovídá za všechny apoštoly Petr: "Pane, ke komu půjdeme? Ty máš s l o v a v ě č n ě h o ž i v o t a", t.j. na tvém slově jsem postavil svůj život. Neodpovídám činy, které konám lidem, jak to odpovídá Kristovu příkazu, nýbrž odpovídám tak, že se mé srdce vzpíná k Božímu TY, že si vyvoluje věčnou lásku. - Celý světový úkol, jaký provedli apoštolové - neuvěřitelné dílo pouhých dvanácti mužů, navíc dělných typů - byl ozvěnou toho nejpůvodnějšího TY v jejich srdcích. Kde se více modlí než v listech sv. Pavla? Apoštolů národů napadá často litur-

gické modlitby obce, které píše, a roztavuje v modlitbě vlastní srdce. Nikoliv proto, aby si podržel zvyky dřívějšího farizejského způsobu života, nýbrž Pán, jemuž jedinému slouží, je věčné Boží Slovo, samo v sobě existující, které bylo vždy děkovnou odpovědí Otci - čili "eucharistíí", což značí přeloženo díkyvdání. Všecko důležité v životě Pána Ježíše začíná modlitbou. I slova na kříži jsou dialogem s Bohem.

Skutečnost Kristova osudu dopadne na každého, kdo toto pochopil. I dnešní křesťan je do toho zařazen. Nemá výmluvu, nemůže se vykroutit a utéci, jak to lidé zhusta dělají. Kam že utíkají?

1. **D o a k c e** . Že dnešní křesťané žádají, aby byla víra dosvědčena činem, je správné, protože pravá víra je zároveň činem a protože "víra bez skutků je mrtvá"/list sv.Jakuba/. Vidí-li dnešní mladý křesťan odbožštěný svět a jak k tomu nečinně přihlížejí křesťané dříve narození, ochromení, bez fantazie, je akce křesťanů na místě. Sestoupit k pobitému a neminout ho s růžencem v rukou, udělat nejubožejšímu z ubohých to, co by mu udělal Pán, to je neodmyslitelný požadavek křesťanství, Jenže akce křesťana musí přicházet z mnohem větší dálky než z lidského soucitu a z poznání vtěleného Boha! Musí jít až k účasti na Kristově kříži. Křesťanská akce hodná toho jména je proto dílem mezi sebenabídnutím Bohu v modlitbě a sebedáním k dispozici Bohu /viz Matka Tereza!/.

2. **D o l i t u r g i e** . Středověk stavěl ze správných důvodů mnohem větší chrámy než kolik jich pojmula liturgie. Jen ve století, kdy se člověk vzdal osobní modlitby a kdy se kostely staly čistě místem funkční bohoslužby, lze kostely odložit. Bylo správné, jestliže chtěl koncil získat věřící vhodnou reformou mše svaté, především po stránce jazyka a textů. Jenže tato spravedlivá změna se může stát vhodným alibizmem pro nový klerikální dirigismus, který klade falešné akcenty: jakoby pár minut ticha po kázání a po přijímání mohlo učinit zadost potřebě člověka po tichém rozhovoru s Bohem. Kdo z nás může po spolknutí hostie realizovat to, co sv. přijímání znamená?

Ježíš Kristus překonal dvě věci: otroctví Zákonu a liturgií jeruzalémského chrámu. První "zbožil" sv.Pavel, druhé list Židům. První - otroctví Zákonu - je každým zdraveno; až to vede k hranici dualismu mezi Zákonem a evangeliem. Tolik ducha, že z plnění Zákona nezbude nic! - O druhém zatím mnoho v jaru ob-

novené liturgie nelze říci, protože i po jejím zavedení je brzy všecko tak, jako bylo dříve; proč jinak by tolik křesťanů trpělo roztržitostí při tak srozumitelném obřadu? O liturgické modlitbě lze totiž hovořit jen tehdy, koření-li tato modlitba v o s o b n í modlitbě. V ní se musí i rozvinout. Nelze přijít na liturgii jako "vynuláčený snop"! V jádru liturgického dění se modlí sám Kristus a společenství svatých, kteří jsou stále lidmi modlitby - i v nebi! A tak ještě víc!

3. Útěk do solidarity s těmi, kteří se nemodlí. Vypracovaly se rozsáhlé teorie, proč prý je modlitba zbytečná:

a/ Patří do minulosti, kdy si člověk vyprošoval věci, které potřeboval a které si nedovedl ani udělat, ani obstarat. Dnes, díky vědě a technice, má člověk všecko: Hnojivo, traktory, znalost kultivačních vědeckých metod bohatě stačí - nač chodit s procesím do polí? Lékař a moderní lékařské přístroje a léky pomohou bezpečně tam, kde dříve zbývala jen modlitba za uzdravení. - A ostatně: vědeckotechnické objevy jsou přece také v souladu s Boží vůlí; dal přece lidem jasný příkaz, aby "si podmanili zemi"!

b/ Patří do Starého zákona. S Ježíšem se ale Bůh stal člověkem! Nelze vypouštět prázdná slova, ale sestoupit k bližnímu. Činná láska není náhradou za modlitbu, ale její vlastní formou!

c/ Modlitba vyžaduje ticho a soustředění. Ale v dnešním světě nepřetržitého rámusu, při "nedostatku času" se prostě modlit nelze! A i když se o to člověk snaží, nevede to stejně k ničemu. A pak: nemá přece smysl nic filmovat, zvláště jde-li o Pána!

D/ "Nedokáží si představit Boha - tak jak se mám k němu modlit?" - "Je-li Bůh, jak tvrdíte, Bůh věčný, stane se to, co On od věčnosti ustanovil. Pak je ale dětinské chtít jako slabý tvor něco změnit na Boží vůli!" - "Jediná stopa při modlitbě je ozvěna vlastních slov". - "Člověk se modlí do prázdna. Epochální nepřítomnost Boha!" - "Bůh mlčí!" -- To jsou námitky i křesťanů! Kde je "zakopaný pes"?

Křesťanovi jde o něho - a ne o Boha.

Chce si p o s l o u Ź i t Bohem - místo aby s l o u Ź i l Bohu.

Chce pocítovat útěchu tam, kde jde o převzetí odpovědnosti za spásu.

Chce získávat něco tam, kde jde o s l u Ź b u d r u h ý m .

Opravdu existuje jediná modlitba: K r i s t o v a , katolická, všeobecná. Od chvíle, kdy se Kristus modlil a trpěl za v š e c h n y , může existovat modlitba za všechny, kteří jsou sami sobě břemenem.

Za ně se nabízím jako n o s i č !

Co je platné pro ty, kdo tápou ve tmě, když budu tápat s nimi a nenapadne mi nabídnout jim baterku, kterou mám v kapse ? Třeba svítit na nepatrném místě, kde jsme - jako "h-vězdy ve vesmíru". Kdyby všichni křesťané "svítili", jak mohou = kdyby se modlili "katolicky" - dostali bychom se všichni pořádný kus bezměsíční noci /současnou světovou situací/. Solidární je přece opravdu jedině ten, kdo dává k prospěchu všech to, co má! Takový se bude z lásky a vděčnosti k Bohu za dar Krista i z odpovědnosti za bližní modlit. Nebude se starat o to, co cítí, zda zakouší či nezakouší Boží přítomnost. Nebude hledat sebe, jako ani Kristus nehledal sebe. Říkal přece, že "přišel zachránit, co zahynulo"! Říkal, že nikdy "neplní vůli svou, ale vůli toho, který ho poslal, Otce". Byl dokonalou realizací "b y t í p r o d r u h é" /Ratzingerova definice křesťanství/. Kdo se bude opravdu kristovsky modlit, možná, že dostane výsadu, že Boží přítomnost zakusí jeho nemodlící se bratr, že se tohoto bratra dotkne tušení přítomného a živého Boha! /To je v nejširším slova smyslu t.zv. "společenství svatých" - všech, pro které Kristus prožil na kříži totální opuštěnost./

Tím se dostáváme i pohledu na s p r á v n é a f a l e š n é křesťanství, k tomu, co je třeba mít stále na očích, když se ubíráme k modlitbě "katolické", k modlitbě Kristově.

1. F a l e š n é křesťanství vychází od člověka; je rozhárané, nudné, smutné, plné protikladů, samý kříž. V něm se člověk nerad dovídá něco nového, protože nechce nic dělat pro to, co přijde: co bude zase nějaký kříž, co bude zase strastiplné. Ve falešném křesťanství vystupuje Bůh jako dobrodinec, který sesílá na lidi samé trampoty. V tomto křesťanství se ptá člověk podobně jako Job: Tohle všechno jsem pro tebe, Pane, vykonal - a cos mi za to udělal ? Cos na mne seslal ?
2. S p r á v n é křesťanství vychází od Boha, od toho, co pro mne Bůh vykonal. Toto náboženství nelze nikdy dost dobře poznat, jen se můžeme dostávat do stále větší a větší hloubky, aniž bychom dosáhli konce. /Naštěstí! Jinak by to byla nuda!/. Je to náboženství krále Davida, Tobíáše, Anny, Panny Marie, náboženství Magnifikátu, zázraků, náboženství, v němž se opěvuje iniciativa, vynalézavost, velikost a hlavně nepochopitelná lásky Boha, který nás chce přesvědčit, jak hluboko vězíme v jeho srdci. Právě křesťanství je proto náboženstvím o b d í v u , a d o - r a c e /=klanění/ a p o k á n í .

Duchovní život - II.

1. O b d i v u - proto nezevšední, nevloudí se do něho zvyky, nezůstane na povrchu, neodkládá se jako kabát s přílivem světských změn.
2. A d o r a c e /klanění/ - což je úkon, který nejvíce svědčí o tom, že jsem se obrátil od sebe k svému protějšku = k Bohu, že jsem opustil začarovaný kruh svého já, že konečně MILUJI.
3. P o k á n í - což neznamená zůstat s vlastními hříchy a chybami /ostatně v tom není zhola nic přitažlivého!/, ale znamená to zakusit radost z jistoty o skutečném odpuštění a o vzniku n o v é h o člověka. /Podle R.Guardiniho je tento "nový" člověk, vycházející ze svátosti smíření, větším divem než stvoření prvního člověka./

Výše uvedené rozlišení falešného a pravého křesťanství zároveň naznačuje z á k l a d n í p o s t o j , který mám zaujmout při modlitbě: obdiv, klanění, odložení hříchů - a otevření se pro Boha.

Námítka - a zároveň pochybnost :

Bůh je věčný, nekonečný. Může tedy naslouchat konečnému tvoru ? Bůh je nekonečně veliký. Může naslouchat tak nicotné bytosti ? Pro Boha není zhola nic velkého či malého. V š e c k o je přece jeho dílo, makrokosmos i mikrokosmos /a mikrokosmos, jak známo, je základem všeho, co je!/. B o ž í s l o v o není jen r o z u m , který o všem podle pravdy vypovídá n a v e n e k , je zároveň i rozumem, který všechno z a c h y c u j e /podobně, jako vesmír vypovídá navenek o sobě: hvězdami, galaxiemi, kometami, mlhovinami, černými děrami; zároveň ale přijímá všechny naše pozemské impulsy: radiové, televizní, lidské myšlenky a slova. Nic sebeoptirnějšího není vyloučeno z oblasti Božího "vnímání". Proto je jednoznačně pravdivá výpověď Písma svatého, že "Bůh je ten, který s l y š í". Bůh je tedy ten, kdo naslouchá konečnému tvoru!

Dobrá: ale v y s l y š í ? To je druhá pochybnost. Není moje modlitba jen zbožný trik, abych se udržel psychicky na hladině, když se topím /nemyslíme fakticky!/, abych se v utrpení utěšil, abych překonal životní krizi ? Není modlitba něčím na způsobu pohybu směrem k transcendentnu/přesažnu/, pro které jsem celou bytostí dimenzován, ačkoliv se ve skutečnosti nic nestane, ani se stát nemůže ? Co je věčné, je věčné, co je časné, je časné. Mezi obojím

Duchovní život - II.

neexistuje žádné propojení, mezi obojím nevede žádná cesta...

Tohle je klasický příklad chybného uvažování: "Co je věčné, to je nezměnitelné". Pak by ovšem Bůh nutně vypadal jako zajatec vlastního plánování, které je pojaté "přede všemi věky" a tudíž neměnné. "Bytí" a "stávání" jsou navzájem odloučeny. Pak znamená věčnost *b e z č a s o v o s t*, tedy opak časnosti, něco, co nemůže zasáhnout do časnosti proto, že by to přestalo být nadčasové, věčné, nezměnitelné a bylo by to něco, co je vázáno na čas.

Toto uvažování má kořeny v předkřesťanském myšlení - v pohanském názoru, v němž se nebere v úvahu, že Bůh se hlásí ke slovu ve stvoření a především ve *v t ě l e n í* - v Ježíši Kristu.

Toto myšlení je poplatné antickému dualizmu. Uvažovat takto dnes, po vtělení, znamená, že se jako křesťan dopouštím naivní a tragické chyby: pozorní Boha *z d o l a*, lidským způsobem, proto chybně a nepravdivě.

Věčnost není nic prastarého, muzeálního, co bylo *p ř e d* časem. Věčnost je to, co je *s t á l e*, co je *d n e š n í*, co je *p ř í t o m n é* v každé době. Věčnost je to, co nese svou mocí všechen čas - a to nikoliv pasivně, nýbrž *t v ů r č í m*, přetvářejícím způsobem.

Je-li tomu tak, že je věčnost *d n e š k e m*, přítomností, současně se všemi dobami, může působit v *k a ž d é* době - i v té dnešní. Je to důležité pochopit jak pro chápání vtělení, tak i pro chápání modlitby: Že se věčný Bůh a časný Ježíš stávají *j e d n í m* celkem /"Kdo vidí Dne, vidí Otce"/ je konkrétní způsob, jak Bůh ovládá čas:

- v člověku Ježíši Bůh uchopil čas a vtáhl do věčnosti;
- Boží moc ovládat čas stojí před námi v člověku Ježíši jako živá skutečnost.

V Ježíši může dočasný člověk oslovit věčného Boha. Syn, který má ve světě čas pro Boha, je původní místo, kde má Bůh čas pro tento svět. Jiný čas pro svět Bůh nemá než v Ježíši, svém Synu!

Odtud pramení jediná potřebná a Bohem chtěná modlitba: *S k r z e n a š e h o P á n a J e ž í š e K r i s t a*. Proto Ježíš řekl: "Dosud jste o nic neprosili v *m é m* jménu. Prostě a dostanete!"

To vyžaduje a: /povýšit modlitbu na *h l a v n í* činnost křesťana
b: /vrótit slovo hodnotu, která mu náleží - tedy při modlitbě nežvanit!

Neč může být znehodnocena, jako měna. Křesťan má vydávat svědectví *i s l o v e m* v době, která se - jako dnešní - dopustil tak

dalekosáhlého vyprázdnění obsahu slov. Co dělat ?

1. nepřistoupit na obecné degradování jazyka /řeči/,
2. zachovávat intimní vztah slova ke skutečnosti.

Konkrétně se naskytne k tomu příležitost, když vypovídáme něco ze sebe samých. Připomeňme si oblíbené skuhrání na poměry - utvrzování sebe ve všeobecné otrávenosti! Co kdybychom si raději povídali o tom, jak se **n e n e c h a t** otrávit? - Nebo při hořekování nad zpusťostí mládeže: "Co myslíte, jak v očích mladých obstála generace rodičů?"

Ještě vhodnější příležitostí je osobní trápení: sklíčenost, vyvolaná nezdarem, nemocí, osamělostí, stářím, smrtí drahé bytosti. Velké možnosti tu má přítel, který může poukázat na pohled "z hlediska věčnosti", aniž by spatra mentoroval. Je málo zůstat jen při němém soucitu. Lze poukázat na nepřipravenost trpícího: možná, že si uvědomí, co zanedbal a že teď záleží i na něm! Nepřipravený přítel by se měl ze své nepřipravenosti vyznat. Tím by mohl dát podnět k společnému hledání zapomenutého nebo opomíjeného rozměru života.

Chceme-li tolerovat žvásty, nenechávejme je bez komentáře! Naše slova by měla ale každopádně zavazovat i **n á s** samotné!

K Sokratovi přišel přítel se slovy: "Musím ti něco říci!" Sokrates na to: "Drahý příteli, než to řekneš, nechme to projít třemi sítí." - "Jakými sítí?" ptá se přítel. - "Sítem **p r a v d y**: je to, co mi chceš říci, opravdu pravdivé? Ověřil sis pravdivost?" - "No, to ne", na to přítel. - "Je to, co mi chceš říci, opravdu dobré? To je to druhé síto!" - "Ne, to není", řekl přítel váhavě. - "A je to, co mi chceš říci, tak nutné? To je to třetí síto!" - "Ne, nutné to není", řekl přítel zdráhavě. Na to Sokrates: "Jestliže to, co mi chceš říci, není ani jako pravda prověřeno, není to ani dobré, ani nutné, pak na to zapomeň a neříkej to."

Jde-li tedy o **s l o v n í** modlitbu jako jednu ze základních forem modlitby, měli bychom se vrátit k závažnosti slova. U Boha je přece slovo **t v ů r č í** m prvkem: "Slovo se stalo tělem!"

Žvanit lze i v modlitbě - a tak zakrývat komplexy. Ty svědčí o tom, že křesťan neví, že je vykoupeným, ani neví, co je vykoupený člověk: dostává nekonečnou cenu jako Bohem milovaný, provždy přijatý Bohem. Jsem-li milionářem, pak nepotřebuji přece krást druhému korunu!

Duchovní život - II.

Kolik lidí, tolik různých charakterů, rovnak - proto o tolik věr a modliteb. Modlitba se vyvíjí tak, jak se vyvíjí člověk - anebo upadá tak, jak upadá člověk.

Je užší m ě n i t svou modlitbu tak, aby byla vždy ryzím výrazem mého nitra, a ne něčím okrajovým, pouhou povinností. I když "povinnost" v duchovním životě nesmí být chápána jako něco méněcenné!

Platí přece, že v pravé lásce nemůže jít jen o to, co nás baví, co nás uchvacuje a rozněcuje; pravá láska se prověřuje v situaci povinností - viz láska rodičů k dětem. Jestliže se kající vyznává z toho, že "se nemodlil", nemusí to jednoznačně svědčit o neschopnosti brát Boha ve 20. století vážně. Může to vyplývat i z poruchného dojmu, že člověk je jako stroj, který musí vychrlit pravidelně ráno a večer modlitbu jako stroj vyvrhne pikslu na odpadky!

Škála f o r m modlitby je většinou věřících známá. Sahá od naučené slovní modlitby - Otčenáš, Zdrávas a j. - přes vlastní výplod /na základě úvahy nad Božím slovem nebo životní situací/- a meditaci až po modlitbu mlčení, ticha, afektivní, extatickou. Čím vyšší stupeň modlitby, tím méně obsahuje slov. Ta se vytrácí v míře, v jaké vzrůstá n a z í r á n í na Boha. Není však pravidlem, že by ve vývoji modlitby nedocházelo k návratům k "nižším" formám modlitby - třeba slovní, naučené /Otčenáš atd./. Naopak: je zkušeností mnohých, že se tyto "nižší" formy osvědčují v nejtěžších chvílích života /nemoc, těžká životní situace, umírání/, protože navíc tehdy člověk nemá.

Má-li být modlitba tím, čím se běžně nazývá, t.j. "dechem života" křesťana, bez čeho duchovní život neexistuje, je to nemyslitelné bez pravdivé víry a lásky k Bohu. A ty nemohou být něčím jen převzatým, vevychovaným, naučeným, ale tím, co zasahuje c e l o u bytost člověka, a to tím více, čím více se dobírá onoho stupně dání Bohu, že může opakovat se sv. Pavlem bez nejmenší přetvářky a podle pravdy: "Nežiji více já, žije ve mně Kristus".

Základní formou modlitby by měly být modlitba, kterou lze nazvat buď modlitbou s r d c e /tak podle P. Marie v Medjugorji/ anebo s t a v e m modlitby, tedy něčím, co stále trvá. Jako existuje stav svobodného či ženatého muže, svobodné či vdané ženy, tak existuje i stav modlitby, t.j. stav, v němž jsem v trvalém postoji obdivu, klanění, vděčnosti a lásky k Bohu. A podobně jako manželé, kteří jsou v trvalém stavu vzájemného milování, tuto lásku "aktualizují" v konkrétním aktu lásky, tak i křesťan podobně aktualizuje lásku k Bohu v konkrétní formě modlitby.

Tuto modlitbu srdce či stavu nejlépe charakterizuje žalm 130, resp. 131: "Uklidnil jsem se a utišil svou duši. Tak jako se ukonejší dítě u své matky, tak se ve mně ukonejšila má duše" /verš 2/. Je-li dítě u své matky, je šťastné a spokojené. Má vše, co potřebuje. Maximálně zavrní. To je obraz pro modlitbu srdce, pro stav modlitby, který je podobným "spočíváním v Bohu". Čili trvajícím stav, z něhož se ubírám k modlitbě "aktu", čili k modlitbě, kterou ode mne vyžaduje Pán. Jeho požadavek "Proste a bude vám dáno" svědčí jednoznačně o tom, že i když Bůh ví předem, co potřebujeme, respektuje naši svobodu, respektuje skutečnost, že "jsem stvořen k jeho obrazu". t.j. jako jeho partner v lásce a spolupracovník na díle spásy a dovršení světa. Proto ode mne požaduje, abych se výslovně modlil, ovšem v intencích jeho vůle. Bez nádsázky lze proto říci o modlitbě "ve jménu Ježíše Krista, čili v "m o c i" Kristově, že bez této pravé modlitby nemůže dojít k realizaci Božích plánů, např. k záchraně těch, které Bůh svěřil do mé péče. To platí jak o knězi, tak o manželovi, rodiči, vychovateli či tomu, komu jsou v jakémkoliv směru svěřeny osudy lidí.

Proto jsme výše řekli, že p r a v á modlitba je modlitbou k a - t o l i c k o u , s l u ž e b n o s t n í, modlitbou z l á s k y, modlitbou c í r k v e . To platí především o modlitbách při společných bohoslužbách, o modlitbě kněžské, řeholní, o modlitbě sv. růžence. /Poznámka k modlitbě sv. růžence podle Romana Guardiniho: modlitba sv. růžence se podobá melodramatu, v němž hudba podmalovává slova; tak "hudba" Otčenášů, Zdrávasů a Sláva Otcí podmalovává mou vlastní modlitbu. - Anebo lze přirovnat opakované slovní modlitby růžence korytu řeky, jímž proudí má vlastní modlitba. Je dobrá zkušenost, jak se modlit růženec, že se po každém slovu "Ježíš" ze Zdrávasu vkládá vlastní improvizovaná krátká myšlenka, která se vztahuje buď k tajemství růžence /které se obírá osudem Ježíše a Marie/ anebo k záležitosti, v níž je třeba se modlitbou růžence angažovat a k níž mne inspiruje Duch svatý.

Na závěr sv. Cyprián "O modlitbě Páně" .

Co je na tom divného, že nás Bůh naučil takovéto modlitbě , když naši modlitbu shrnul do několika krátkých spasitelných vět ? Už dávno předtím to předpověděl prorok Izaiáš, když mluvil plný Ducha Božího o Boží velebnosti a dobrotě: "Slovo dokonané a zkrácené ve spravedlnosti, protože Bůh zkrátí řeč na celém okraji země." Boží slovo - náš Pán Ježíš Kristus - přišel pro všechny a shromažďuje stejně učené jako neučené. Proto dal mužům i ženám, lidem

Duchovní život - II.

každého věku přikázání. A znamenitě shrnul svá přikázání, aby ti, kteří se učí nebeskému učení, nemuseli svou paměť namáhat, ale aby se rychle naučili tomu, co bylo nutné k prosté víře.

Tak když učil o věčném životě, shrnul tajemství tohoto života se vznešenou stručností a řekl: "To je pak věčný život: že poznáš tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista". Stejně když vybíral ze zákona proroků první a největší přikázání, pravil: "Miluj Boha celým srdcem, celou duší, celou myslí a celou silou. To je první přikázání. Druhé je mu podobné: Miluj bližního jako sám sebe. V těchto dvou přikázáních záleží celý zákon i proroci." A opět říká: "Co tedy chcete, aby lidé dělali vám, to všechno dělejte vy jim, neboť to je zákon i proroci".

Bůh nás naučil modlitbě nejen slovy - ale i skutky, tím, že se sám modlil a prosil. A to nikoliv za sebe - proč by také prosil za sebe, když byl bez viny? - ale za naše provinění. Říká přece Petrovi: "Satan si vás vyžádal, aby vás směl protříbit jako pšenici. Ale já jsem za tebe proslil, aby tvoje víra nepřestala." Později prosí Otce za všechny lidi a praví: "Prosím nejen za ně, ale také za ty, kdo pro jejich slovo uvěří ve mně: Ať jsou všichni jedno".

+

Poznámka: Do exkurze o modlitbě - kterou jsme záměrně vložili hned do začátku úvah o duchovním životě, protože jde o výzbroj, s níž se věřící vydává na cestu víry - patří zákonitě i další rozsáhlý exkurz o obrácení. Neboť stupeň modlitby, její hloubka a činnost je přímo úměrná i stupni obrácení. Při čemž výrazem "obrácení" nerozumíme jednorázovou akci - když se z nevěřícího stane věřící v aktu konverze anebo z vlažného křesťana uvědomělý a horoucí - nýbrž celoživotní proces. Po stránce metodické se tento proces vyznačuje osvědčenými závěry učitelů duchovního života /sv. Augustin sv. Tomáš Akv., sv. Jan z Kříže, sv. Terezie Veliká, sv. Terezie z Lisieux/. I o nich bude na vhodném místě řeč.

+